

Verslag centraal schriftelijk eindexamen kunst (algemeen) havo 2024-1

De haarstijl van The Beatles (rond 1964)

Dat muziek van alle tijden is, en jong en oud raakt, blijkt uit de reacties van leerlingen op het centraal schriftelijk examen kunst (algemeen) 2024-1. “Ik heb op de fiets ook net huilend keihard meegezongen met *Therefore I Am* van Billie Eilish, omdat dat hopelijk echt de vraag is waar ik sowieso alle punten ga scoren” was te lezen op de site van Scholieren.com. *Hair*, The Beatles, David Bowie en Billie Eilish passeerden in dit examen onder meer de revue, waarbij leerlingen net zo enthousiast leken te zijn over de jaren 70 musical *Hair* als over het hedendaagse popnummer van Eilish. Deze muziekstukken en -artiesten zijn door de examenmakers onder meer gekozen vanwege hun (uitingen van de eigen) identiteit. Zo stonden The Beatles bekend vanwege hun vooruitstrevende kapsels, lieten de hippies in *Hair* hun haren groeien om zich af te zetten tegen de gevestigde orde, speelde Bowie met gender in zijn uiterlijk en probeerde Eilish met haar kledingstijl vooral trouw te blijven aan zichzelf. Het is geen verrassing dat identiteit het thema was van dit examen en als rode draad door de periodes hofcultuur, cultuur van het moderne en de massacultuur liep. Zo’n 6114 kandidaten gingen hiermee op 22 mei aan de slag en mochten niet alleen hun tanden zetten in muziek, maar ook in dans, drama, film en beeldende kunst.

Quickscan, moeilijkheidsgraad en N-term

Uit de quickscan, die door 364 docenten na afname van het examen werd ingevuld, bleek dat 59% van deze docenten de moeilijkheidsgraad precies goed vond, 28% gaf aan dat het examen moeilijk was. Meer dan de helft van de docenten (62%) vond de lengte van het examen precies goed, en vond het voldoende aansluiten bij het gegeven onderwijs (51%). Docenten konden ook een waarderingcijfer geven en deelden overwegend zessen (27%) en zevens (43%) uit. De toets- en itemanalyse liet zien dat kandidaten gemiddeld hoger scoorden dan voorgaande jaren. De gemiddelde p-waarde¹ was .62 ten opzichte van .59 in 2023 en .58 in 2022. De behaalde scores resulteerden in een examen met een N-term van 0,9 en een betrouwbaarheid van 0,70.

¹ De p-waarde is een getal dat de moeilijkheidsgraad aangeeft: maximum is 1.00 (extreem moeilijke vraag), minimum is 0.00 (extreem makkelijke vraag).

De vier vragenblokken uitgelicht

Het eerste blok 'Het imago van Lodewijk XIV' ging in op de sociale verhoudingen aan het zeventiende-eeuwse hof en hoe die tot uiting kwamen in de hofdans en in de balletkomedie *Le Bourgeois Gentilhomme*. Het examen begon met een vraag over de plafondschildering *Le Roi gouverne par lui-même 1661* (de koning regeert alleen 1661) waarop Lodewijk XIV is afgebeeld. In 1661 werd Lodewijk XIV besturend (absoluut) vorst van Frankrijk en liet hij voor deze gelegenheid deze plafondschildering maken in Versailles door hofschilder Charles Le Brun. Aan leerlingen werd gevraagd om twee verschillende aspecten van de voorstelling op de schildering te beschrijven waaruit de status van Lodewijk XIV als (absoluut) vorst bleek. In het examen worden vaker beschouwingsvragen over vormgeving en voorstelling gesteld, en daarom leek het de examenmakers een fijne beginvraag voor leerlingen. Uit de toets- en itemanalyse bleek echter dat deze vraag niet zo heel makkelijk was als van tevoren ingeschat. De p-waarde van deze vraag is .59. De analyse laat zien dat er meer leerlingen zijn geweest die 1 punt hebben gescoord en niet de maximumscore van 2 punten. Ook zijn er leerlingen die geen punten hebben gescoord. Wellicht dat begrippen als 'aspecten' en 'voorstelling' door sommige leerlingen lastig werden gevonden. Ook kan examenstress een rol hebben gespeeld in het bijvoorbeeld niet nauwkeurig genoeg lezen van de vraag. De analyse laat daarnaast zien dat de vraag weinig onderscheid heeft gemaakt tussen vaardige en minder vaardige leerlingen.

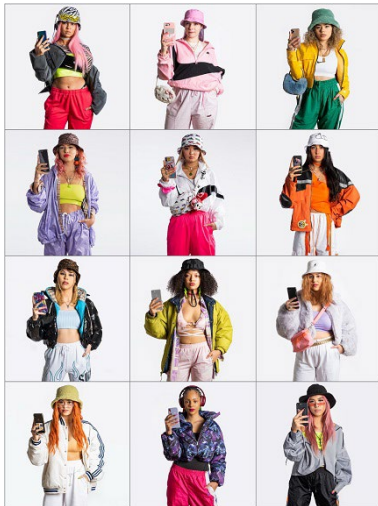

Pablo Picasso, *Gertrude Stein*, 1905-06

Blok 2 ging over de 'nieuwe vrouw' aan het begin van de twintigste eeuw, en over de Duits-Amerikaanse zangeres en actrice Marlene Dietrich (1901-1992). Vraag 11 vertelde over de Amerikaanse schrijfster en mecenas Gertrude Stein die zich begin twintigste eeuw liet portretteren door Pablo Picasso. Dit portret sloot aan bij het nieuwe beeld van de vrouw rond 1900, met een ander schoonheidsideaal mede ingezet door de eerste feministische golf. Deze vraag bleek een struikelblok te zijn voor de minder vaardige leerlingen. Wellicht hadden zij moeite om het begrip 'nieuwe vrouw' te verbinden met theorieën over de eerste feministische golf. Vaardige leerlingen daarentegen konden deze verbinding wel maken, waardoor vraag 11 de meest onderscheidende vraag van het examen was.

Het derde blok verwees met de titel 'Dus ik ben' naar het lied *Therefore I am* van singer-songwriter Billie Eilish. Aan de hand van dit lied, de muziek van The Beatles en popzanger David Bowie werden vragen over imago en genderrollen in de twintigste en eenentwintigste

eeuw gesteld. Om vraag 22 te kunnen beantwoorden, keken leerlingen naar een televisieoptreden van Bowie als Ziggy Stardust die het lied *Starman* zingt. Tussen de ik-persoon in de liedtekst en de kijker thuis die naar het televisieoptreden kijkt, is een overeenkomst te herkennen. Welke overeenkomst is dit, was de vraag. De toets- en itemanalyse laat zien dat het de moeilijkste vraag uit het examen was met een p-waarde van .27. Een vraag die om een uitleg vroeg, zodat een antwoord als 'ze luisteren beiden' niet voldoende was. Een te moeilijke vraag voor havisten, concludeerden sommige docenten in de examenbespreking. Ondanks deze vraag bleek blok 3 het makkelijkste blok van het examen te zijn, met een p-waarde van .67.

171. Me-Mies - Rotterdam 2020

Ellie Uyttenbroek en Ari Versluis, *Me-Mies - Rotterdam 2020*,

In het laatste blok 'Identiteit' werd er stilgestaan bij kunstenaars die hun identiteit onderdeel laten zijn van hun werk. Leerlingen analyseerden de werken van Ellie Uyttenbroek en Ari Versluis, en Bas Kosters. Het examen eindigde met vragen over de Britse kunstenaar Grayson Perry. Perry is een travestiet die vaak opvallende jurken draagt. Behalve dat Perry nadelen ondervindt van het dragen van jurken, vertelt hij in het tv-programma *Wintergasten* dat zijn kledingstijl voordelen heeft voor zijn ondernemerschap. Over dit laatste werd een vraag gesteld. Het noemen van een voordeel was voor de meeste leerlingen niet moeilijk, liet ook de p-waarde van .80 zien.

Perry is niet alleen bekend vanwege zijn kunstwerken, maar ook door de tv-programma's die hij maakt. In *Grayson's art club* kunnen gewone Britten hun eigen, zelfgemaakte kunstwerken laten zien. De boodschap die Perry mogelijk zou willen meegeven, was voor leerlingen eenvoudig te beantwoorden: kunst is voor iedereen en verbindt mensen met elkaar. Met een p-waarde van .83 was dit de makkelijkste vraag van het examen en daarmee voor leerlingen waarschijnlijk een prettige slotvraag.

Terug- en vooruitblik

Na vijf jaar vond er dit jaar weer een testcorrectie plaats voor kunst (algemeen) havo. Aan deze testcorrectie, georganiseerd door het College voor Toetsing en Examens (CvTE), namen ongeveer 25 docenten deel. Doel van de testcorrectie is om het correctievoorschrift te wijzigen of aan te vullen. Veel dank aan deze docenten voor hun waardevolle adviezen ter verbetering en aanscherping van het correctievoorschrift! Op deze manier proberen we met z'n allen bij te dragen aan een goed werkbaar correctievoorschrift voor docenten.

In 2025 zal het examen voor het eerst in lange tijd weer de wisselende periode Cultuur van de kerk bevragen. Het is belangrijk om te vermelden dat het examen kunst (algemeen) havo 2025 bestaat uit drie blokken in plaats van vier, net als het vwo-examen.

Succes met alle (examen)voorbereidingen dit schooljaar!

Marieke Kraft, toetsdeskundige kunst (algemeen) havo bij Stichting Cito
Reageren? Stuur een mail naar marieke.kraft@cito.nl